

кожної особи і спеціально доказувати це немає потреби. Побоювання ж, що суд може спрямувати будь-яку кримінальну справу для проведення додаткового розслідування через відсутність в її матеріалах довідок про відсутність судимості за кордоном, безпідставне.

Дійсно, український суд може врахувати лише відомий йому вирок, яким особа була засуджена в іноземній державі, проте не повинен встановлювати наявності чи відсутності такого засудження в кожній кримінальній справі. Якщо ж за наявності умов, визначених частиною 1 статті 9 КК України, український суд прийме рішення про врахування вироку суду іноземної держави, в такому разі він зобов'язаний при кваліфікації нового злочину, призначенні покарання, звільненні від кримінальної відповідальності або покарання врахувати такі його кримінально-правові наслідки як рецидив злочинів, не відбусте покарання та інші правові наслідки (частина 2 статті 9 КК України).

Список використаної літератури:

1. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право. – Київський національний університет внутрішніх справ. Київ, 2007. – С. 31.
2. Європейська конвенція про міжнародну чинність кримінальних вироків (ETS № 70) від 28.05.1970 р. //Офіційний вісник України. – 2004. – № 31. – Ст. 2125.

Ключові слова: кримінальний закон, кримінально-правова відповідальність, принципи кримінального права, дія кримінально-правових норм, територіальний, персональний принцип, подвійна кримінальна відповідальність.

Ключевые слова: уголовный закон, уголовно-правовая ответственность, принципы уголовного права, действие уголовно-правовых норм, территориальный, персональный принцип, двойная уголовная ответственность.

Key words: criminal law, criminal liability, principles of criminal law, the action of criminal law, territorial, personal principle, double criminal liability.

БАСАЛЮК НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права*

СИСТЕМА ПОКАРАНЬ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ НІМЕЧЧИНИ, ШВЕЙЦАРІЇ, ФРАНЦІЇ

Безсумнівним досягненням кримінального законодавства європейських країн є стабільність у питанні регламентації системи покарання, що протягом тривалого розвитку дозволила виробити одноманітну

практику, заповнити прогалини і юридично закріпити сучасні гуманістичні тенденції розвитку кримінального права.

Кримінальним кодексом Федеративної Республіки Німеччина 1871 (далі – КК ФРН) закріплюється класифікація, яка розділяє діяння на злочини (Verbrechen) і проступки (Vergehen) [2]. У ньому відсутнє поняття покарання, його цілей і системи, розділи присвячені каральній політиці розпочинаються з характеристики основних видів покарань: тюремного ув'язнення (параграф 38) й штрафу (параграф 40). Мінімальний термін тюремного ув'язнення становить 1 місяць, максимальний – 15 років. Штраф обраховується у денних ставках – доходу без врахувань, який злочинець має чи може отримати у середньому за один день.

У німецькому кримінальному законі передбачено довічне позбавлення волі (наприклад, за державну зраду, вбивство), а ось «смертна кара відмінена» – засвідчено ст.102 Основного закону ФРН. Єдиним додатковим видом покарання є заборона керування транспортним засобом строком до 6 місяців, однак, існує розгалужена система так званих «правових наслідків» вони є супроводом, «побічною дією» до основного покарання: тюремне ув'язнення строком не менше 1 року може призвести до втрати обвинуваченого права займати державні посади й брати участь у виборах (пасивне виборче право й активне виборче право) строком на 5 років. Так, до діянь за які судом може бути заборонено обирати й бути обраним належить порушення таємниці голосування й підкуп виборців, а заборона займати державні посади строком від 2 до 5 років супроводжує покарання за хабарництво у великих розмірах.

У законодавстві Німеччини адміністративні делікти є різновидом кримінально караних діянь, які підпадають під дію загальних положень кримінальних законів. Цю модель законодавства про адміністративні порушення іменують «німецькою», оскільки вона відбиває німецький підхід до розуміння адміністративного права [1].

Кримінальне законодавство містить «Заходи виправлення і безпеки»: 1) поміщення у психіатричну лікарню; 2) поміщення у терапевтичне відділення для осіб, що зловживають алкоголем чи наркотичними речовинами; 3) превентивне ув'язнення; 4) управлінський нагляд; 5) позбавлення водійського посвідчення; 6) заборона зайняття певною діяльністю. На відміну, від додаткового покарання у вигляді заборони керування транспортним засобом, вилучення водійського посвідчення полягає у його реальному позбавленні або у забороні видачі нового посвідчення строком від 6 місяців до 5 років.

У порівнянні з КК ФРН, український законодавець у ст. 51 КК України передбачив більш широкий перелік видів покарань.

Джерельна база кримінального права Швейцарії доволі широка: Воєнно-кримінальний кодекс 1927, Федеральні закони, Кantonальне кримінальне законодавство і Кримінальний кодекс 1937. Останній, безумовно, є основним актом.

Кримінальні правопорушення Швейцарії теж розділяються на злочини і проступки, існує дві категорії кримінально-правових санкцій: покарання (Strafe) і примусові заходи (Maßnahmen).

Вчинення кримінально карного діяння передбачає три види покарання: позбавлення волі (Freiheitsentzug), штраф (Geldstrafe), суспільно корисні роботи (gemeinnützige Arbeit).

Градація відбувається за суворістю покарання: за діяння у вигляді злочину передбачено позбавлення волі строком понад 3 роки. За проступки – до трьох років або штраф (так, пошкодження майна за ст. 144 КК – злочин, а пошкодження даних за ст. 145 КК – проступок) [3]. Штраф, як і у Німеччині, вираховують у денних ставках. Суму штрафу можна виплачувати строком від 1 до 6 місяців і у разі необхідності навіть розстрочити. Якщо немає можливості сплатити штраф або якщо суд має переконливі підстави вважати, що злочинець продовжить вчинення правопорушення, штраф замінюється тюремним ув'язненням. Позбавлення волі є основним покаранням, штраф може бути як основним, так і додатковим. Позбавлення волі розподіляється на три самостійних види покарання: 1) каторжна в'язниця – найсуворіше покарання строком від 1 до 20 років; 2) тюремне ув'язнення – мінімальна межа – 3 дні, максимальна – 3 роки (якщо інше не вказано у санкції статті КК); 3) арешт строком від 3 днів до 3 місяців – передбачає обов'язок обвинуваченого працювати. Довічне ув'язнення допускається у разі прямої вказівки на це у законі. На відміну, від Німеччини, інститут додаткових покарань Швейцарії розширено. Додатковими покараннями КК визнає: 1) звільнення з посади; 2) позбавлення батьківських чи опікунських прав; 3) заборону займатися певною професією; 4) вислання за межі країни.

Особливість швейцарського кримінального покарання – часткове позбавлення волі (Halbgefangenschaft) – засуджений перебуває і на свободі (продовжує працювати, навчатися), і в спеціальному пенітенціарному центрі. Застосовується дана форма до кримінальних покарань строком до 1 року.

Важливо наголосити, що система німецького й швейцарського кримінального законодавства містить й інші закони із кримінально-правовими приписами. Так, швейцарське кримінальне право у відношенні до неповнолітніх, регулюється окремим законодавчим актом – Федеральним законом про кримінальне становище неповнолітніх. Цей закон розповсюджується на осіб віком від 10 до 18 років й передбачає захисні заходи (опіка, персональна допомога, амбулаторне лікування, заборона певного виду діяльності або спілкування), штраф може бути накладено на особу, що досягла віку 15 років. З 15 років молодих людей може бути позбавлено волі строком від 1 дня до 1 року. В Україні вік кримінальної відповідальності – 16 років, за винятком випадків, передбачених ч. 2 ст. 22 КК України і неповнолітні злочинці несуть відповідальність згідно загальних норм кримінального права.

Найбільш складною є система покарань за Кримінальним кодексом Франції 1992 [5]. Кримінальні правопорушення розділяються на три види: злочин (crime), проступок (delit), порушення (contraventions).

Проступок – менш тяжке кримінальне правопорушення, воно схоже на адміністративне, однак, на відміну від останнього, особа визнається такою, що має судимість. Правовій системі Франції властиве відмежування адміністративно-деліктного законодавства від кримінального, що виявляється в неможливості застосування до адміністративних деліктів і відносин, які виникають внаслідок їх учинення, загальних положень кримінальних законів [1]. Покарання за злочини та проступки встановлюються Кримінальним кодексом, а покарання за порушення – окремими регламентами (наприклад, Генеральний регламент про захист персональних даних) (ст. 111-2 Кримінального кодексу). Так, лише посягання на суспільні цінності являють собою злочини і проступки, а порушення – це не що інше, як порушення дисципліни суспільного життя [4].

Злочинам відповідає своя система покарань у вигляді кримінального ув'язнення строком не більше п'ятнадцяти, двадцяти, тридцяти років і довічного позбавлення волі з обов'язковим залученням до праці. Це покарання не може становити менше 10 років. Проступки караються виправними покараннями. До них відносяться: тюремне ув'язнення (нижня межа – до 6 місяців, верхня – до 10 років); штраф; штраф у вигляді штрафних днів; громадські роботи; позбавлення чи обмеженням прав (наприклад, водійських; конфіскація одного чи декількох транспортних засобів; заборона носити зброю; конфіскація зброї тощо). Позбавлення волі – єдине основне покарання. При цьому, згідно ст. 131-2 КК Франції це покарання не виключає можливості накладення штрафу чи одного або декількох додаткових покарань. Решта – штраф (може бути як основним, так і додатковим), позбавлення водійських прав, конфіскація предметів тощо є покараннями додатковими.

Смертна кара у Франції була відмінена у жовтні 1981 року.

Окремо передбачені покарання для фізичних і юридичних осіб. Останніх штрафують, припиняють їх діяльність, безстроково чи строком до 5 років забороняють здійснювати один чи декілька видів професійної чи суспільної діяльності; поміщають під судовий нагляд строком до 5 років; закривають усі чи декілька закладів підприємства; безстроково чи строком до 5 років забороняють участі в договорах, укладених від імені держави. Вітчизняне законодавство не використовує термін «кримінальна відповідальність» щодо юридичних осіб, оскільки не визнає їх суб'єктами злочину, однак, ст. 96-6 КК України передбачено «заходи кримінально-правового характеру»: штраф, конфіскацію майна і ліквідацію.

Система покарань Німеччини, Франції і Швейцарії – результат правового прогресу із його якісними змінами й спадкоємністю у розвитку. Україна у питанні кримінального права знаходиться на стадії трансформації, тому, за умови теоретичного осмислення як попереднього національного досвіду, так і досвіду інших країн, а не механічного переносу їх інститутів усупереч особливостям національної правової культури зможе виробити свою оптимальну систему покарань.

Список використаної літератури:

1. Банчук О. А. Законодавство про адміністративні делікти європейських держав: загальна характеристика [Електронний ресурс] / О. А. Банчук // Адміністративне право і процес. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://bit.ly/2xTBqFR>.
2. Кримінальний кодекс Німеччини: 15 травня 1871 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>. – Назва з екрану.
3. Кримінальний кодекс Швейцарії: 21 грудня 1937 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19370083/index.html>. – Назва з екрану.
4. Пенькова К. Огляд європейського законодавства щодо поділу правопорушень на злочини, кримінальні проступки та адміністративні правопорушення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29291.pdf>. – Назва з екрану.
5. Уголовный кодекс Франции: 22 июля 1992 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://constitutions.ru/?p=25017>. – Название с экрана.

Ключові слова: система покарань, штраф, позбавлення волі, злочин, проступок.

Ключевые слова: система наказаний, штраф, лишение свободы, преступление, проступок.

Key words: punishment system, fine, imprisonment, crime, misdemeanor.

КАМІНСЬКИЙ ПЕТРО ВАЛЕРІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права*

ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРИМУШУВАННЯ» У КОНТЕКСТІ СТ. 151-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06.12.2017 року (набрав чинності 11.01.2019 року) була прийнята низка змін до кримінального закону України, серед яких доповнення розділу III Кримінального кодексу України (далі – КК України) ст. 151-2 «Примушування до шлюбу».

Ч. 1 ст. 151-2 КК України передбачає відповідальність за примушування особи до вступу в шлюб або до продовження примусово укладеного шлюбу, або до вступу у співжиття без укладання шлюбу, або до продовження такого співжиття, або спонукання з цією метою особи до переміщення на територію іншої держави, ніж та, в якій вона проживає.

Недоліком є те, що законодавець не вказує, що слід розуміти під «примушуванням». Це в свою чергу, значно ускладнює застосування вказаної норми на практиці. Водночас, примушування є одним з най-